

Gezamenlijk advies van Gemeente Enschede, Provincie Overijssel en Waterschap Vechtstromen betreffende het Winningsplan Ganzebos Fase 2 (2017)

Inleiding

Uitgangspunt in ons advies is dat zoutwinning in Ganzebos fase 2, veilig en milieuhygiënisch verantwoord moet plaatsvinden, met zorg voor de leefomgeving van omwonenden en niet ten koste mag gaan van in het gebied aanwezige flora en fauna en de kwaliteit van het grondwater. Wij verzoeken u onderstaande adviezen in uw instemmingsbesluit te verwerken.

1 Bodemdaling

Delen van meetresultaten

Advies

Wij adviseren u om de tussentijdse -en de eindmeting van de bodemdaling periodiek te (laten) delen met alle betrokken partijen, zoals het waterschap, zodat zij hun wettelijke taken naar behoren kunnen uitvoeren.

Toelichting

Wij achten het wenselijk dat onder andere het waterschap beschikt over alle actuele informatie over de gerealiseerde en verwachte bodemdaling. Het waterschap kijkt vanuit een integraal karakter naar de ruimte, zoals het grondwaterpeil. Het is daarom van belang om een inzicht te hebben in de verschillende mechanismen die van invloed op bijvoorbeeld het peilbeheer, vanwege het cumulatieve karakter van deze mechanismen.

Monitoring

Advies

Wij adviseren om de monitoringresultaten o.a. op basis van sonarmetingen en waterpassing op een inzichtelijke wijze openbaar te (laten) maken.

Toelichting

De aangegeven bodemdalingen zijn gering. Maar ze zijn er wel en langdurig. Deze zullen gemonitord worden, o.a. door waterpassing. Dat geldt ook voor andere metingen, zoals sonarmetingen, gericht op het vast stellen van de omvang en stabiliteit van de caveerne. Het is wenselijk het monitoringsplan openbaar te maken en de monitorresultaten transparant te communiceren op een wijze die niet-deskundigen begrijpen, ook naar omwonenden en andere geïnteresseerden. Dit kan dat bijdragen aan meer kennis en begrip over zoutwinning en de gevolgen daarvan.

Ervaringen uit eerdere winningslocaties

Advies

Wij adviseren u om in uw instemmingsbesluit de voorwaarde op te nemen dat AKZO een inzicht moet geven in hoe ervaringen uit het verleden bij andere winningslocaties hebben doorgewerkt in dit winningsplan en het bijhorende meetplan.

Toelichting

Ganzenbos fase 1 is in bedrijf. Daar wordt gemonitord en bekeken in hoeverre het winningsplan en de daadwerkelijke praktijk met elkaar overeenkomen. Wat is/wordt geleerd van fase 1 en hoe heeft

die kennis doorgewerkt in het winningsplan voor fase 2. Terugkoppeling hierover is eens te meer van belang, omdat het kan bijdragen aan een gezamenlijk leerproces, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheden en expertise.

2 Bodemtrillingen

Advies

Het uitvoeren van een nulmeting, waarbij de huidige staat van de lokale bebouwing en infrastructuur in kaart wordt gebracht.

Toelichting

Ondanks de zeer kleine kans op zeer kleine bodemtrillingen vinden wij het wenselijk om een nulmeting uit te voeren om eventuele onduidelijkheden rondom aansprakelijkheid in de toekomst zoveel als mogelijk te beperken.

3 Gevolgen voor de waterhuishouding

Advies

Uitgaande van de aanname dat de bodemdaling niet groter wordt dan in het winningsplan aangegeven (max. 24 mm) verwachten wij geen nadelige effecten op het oppervlaktewatersysteem.

In de nabijheid van de winning bevinden zich grondwateronttrekkingen (o.a. voor veedrenking en beregening, mogelijk particuliere voorzieningen voor drinkwater). Wij adviseren om deze grondwateronttrekkingen in de nabijheid van de winlocaties en/of bijbehorende leidingen (met risico's op lekkage van pekkel of diesel) door aanvrager in beeld te laten brengen en te laten meenemen in het risicobeeld/ meetplan.

Voor werkzaamheden in of langs Leggerwaterlopen in beheer bij het waterschap is (kan) het aanvragen van een Watervergunning noodzakelijk (zijn), of is (kan) er sprake (zijn) van een meldingsplicht. Eventuele calamiteiten waarbij verontreiniging van oppervlaktewater aan de orde is, dienen terstond bij het waterschap te worden gemeld.

Toelichting

In de directe nabijheid van de onttrekkingslocatie is een aantal leggerwaterlopen van het waterschap aanwezig. Dichtbij de kern Beckum bevindt zich een kleine onderbemaling. In het winningsplan wordt een verwachte bodemdaling genoemd van max. 24 mm als gevolg van de winning en een effectgebied van 1,5 x 3,5 km.

Wij zijn er bij onze beoordeling van uitgegaan dat de bodemdaling als gevolg van de zoutwinning tot een komvormige verlaging leidt waarbij deze ter plaatse van de winputten maximaal is (dus 24 mm). Op basis van deze aanname verwachten we geen nadelige effecten op het oppervlaktewatersysteem: de voorspelde bodemdaling is marginaal aangezien hier sprake is van een natuurlijk hellend systeem.

Het belangrijkste risico zit in eventuele verontreiniging van lokale grondwateronttrekkingen, in geval lekkages of calamiteiten. Dit geldt uiteraard alleen voor bronnen die gelegen zijn in de directe nabijheid van de winputten en/of persleidingen. In het monitoringsplan van aanvrager moet aandacht worden besteed aan monitoring in relatie tot deze gebruikers.

4 Drinkwaterbeschermingsgebieden

Advies

Wij verwachten geen invloed van zoutwinning in Ganzebos fase 2 op omliggende drinkwaterbeschermingsgebieden.

Toelichting

De grondwaterbeschermingsgebieden (Hengelo, Weerselo en Kotkamp-Schreurserve) liggen op grote afstand van de 5 nieuwe zoutwinputten. De verwachte bodemdaling van 2 cm zal geen (nadelige) consequenties tot gevolg hebben voor de drinkwaterwinningen.

5 Wet Natuurbescherming - gebiedsbescherming

Advies

Voor zover dit nog niet gebeurd is, achten wij het uitvoeren van een AERIUS berekening voor stikstofemissies wenselijk. Alleen door het uitvoeren van een AERIUS berekening is zekerheid te verkrijgen over eventuele effecten van stikstofdepositie en een daaraan verbonden vergunningplicht.

Toelichting

Op grond van het Besluit natuurbescherming (artikel 1.3, lid 2 b 3 Mijnbouwactiviteiten) is het ministerie van EZ bevoegd voor een vergunning Wet natuurbescherming. In de (directe) omgeving liggen geen Natura 2000 gebieden.

Het aspect stikstofdepositie kan mogelijk invloed hebben. Dit is bij verlening van een eerdere omgevingsvergunning in 2013 waarschijnlijk niet getoetst. De locatie wordt waarschijnlijk regelmatig bezocht voor inspectie en onderhoud. Het aanboren en heien van de nieuwe putten zal tijdelijk voor veel activiteiten op het terrein en verkeersbewegingen leiden. Alleen door het uitvoeren van een AERIUS berekening is zekerheid te verkrijgen of een (wijziging van de) vergunning noodzakelijk is of niet. Uit het kaartmateriaal blijkt dat de bodemdaling naar verwachting alleen direct rondom de winning plaatsvindt.

6 Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

Advies

Het uitgevoerde ecologisch onderzoek is naar verwachting rond 2012 uitgevoerd. De algemeen aangehouden houdbaarheidstermijn van dergelijke onderzoeken is 3 jaar. Wij adviseren u een actualisatie van het ecologisch onderzoek uit te laten voeren.

Toelichting

Uitgangspunt moet zijn dat de voorbereidende werkzaamheden en de zoutwinning zelf niet ten koste mogen gaan van flora en fauna in het gebied.

Bij de boorwerkzaamheden moet rekening worden gehouden met mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Indien noodzakelijk zal een ontheffing aangevraagd moeten worden. Op grond van het Besluit natuurbescherming (artikel 1.3, lid 2 b 3 Mijnbouwactiviteiten) is het ministerie van EZ bevoegd voor een vergunning Wet natuurbescherming – gebiedsbescherming c.q. een ontheffing Wet natuurbescherming – soortbescherming. Volgens paragraaf 7.6 van het winningsplan zijn de effecten op natuur (soortbescherming) meegenomen in de natuurtoets voor de omgevingsvergunning (2013) bij de aanleg van de leidingen.

Op 6 mei 2013 is een omgevingsvergunning aangevraagd (aanleg veldleidingen en boringen Ganzebos). Het betrof een aanvraag voor aanleg op andere locaties dan die in het winningsplan "boorveld Ganzebos fase 2" wordt genoemd. Bij deze aanvraag zat een ecologisch rapport (Eelerwoude, flora en faunaonderzoek Ganzebos Hengelo, Nader onderzoek vleermuizen en amfibieën Ganzebos Hengelo d.d. 17 juli 2013) waar boring 542-546 onderdeel van uitmaakten. Deze rapportage is in het kader van de omgevingsvergunning door ons gecontroleerd en akkoord bevonden. Er werd geen strijd verwacht met de Flora en faunawet.

Deze rapportage is rond 2012 opgesteld. De houdbaarheid van dergelijke rapportages bedraagt 3 jaar, zodat de resultaten nu verouderd zijn. In deze periode kunnen andere soorten zich gevestigd hebben waardoor er alsnog een risico is op overtredingen van de verbodsbepalingen. Wij adviseren dan ook de hierboven genoemde ecologische toets te laten actualiseren.

7 Archeologie

Advies

Wij adviseren u ervoor te zorgen dat AKZO een archeologisch onderzoek uitvoert op de voorgenomen winningslocaties. Daarnaast adviseren wij u om in toekomstige winningsplannen een paragraaf over archeologie op te laten nemen.

Toelichting

Voor zover wij kunnen nagaan is er geen archeologisch onderzoek verricht voor dit deelgebied. In het winningsplan is het onderdeel archeologie niet opgenomen. Een deel (oostelijke deel) van de aan te leggen leidingen loopt door zogenaamd Archeologisch onderzoeksgebied B, zoals dat is opgenomen in het Archeologiebeleid in de gemeente Enschede. Dergelijke gebieden hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde. Hiervoor geldt dat bij een oppervlakte groter dan 2500m² en een diepte meer dan 50 cm er volgens ons beleid archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Op basis van het winningsplan valt niet te beoordelen of deze oppervlakte en diepte wordt gehaald. Het westelijke deel loopt door archeologische gezien reeds verstoorde gebieden en gebieden met een lage verwachting. Archeologisch onderzoek is hier pas vereist bij respectievelijk verstoringsoppervlaktes van meer dan 1 hectare en 10 hectare op een diepte van 50 cm of meer. Geadviseerd wordt het winningsplan uit te breiden met een archeologie paragraaf.

8 Ruimtelijke inpasbaarheid

Bestemmingsplan

Advies

Wij adviseren u om in uw instemmingsbesluit de bepaling op te nemen dat AKZO een maatvast kaartje moet aanleveren aan de betrokken partijen, zodat goede toetsing mogelijk wordt.

Toelichting

Planologisch gezien is er geen belemmering tegen de voorgenomen activiteiten. Het ter plaatse geldende bestemmingsplan maakt zoutwinning mogelijk, voor zover er een concessie is afgegeven. Wel is de daadwerkelijke uitvoering moeilijk te toetsen, omdat geen maatvaste kaart is bijgevoegd. Waar komen bijvoorbeeld leidingen te liggen?

Landschappelijke/ruimtelijke inpassing

Advies

Neem op dat opnieuw afstemming over landschappelijke inpassing van de zouthuisjes plaatsvindt met de betrokken partijen.

Toelichting

Landschappelijke inpassing betekent dat de toekomstige zouthuisjes op een doordachte manier in het bestaande landschap geplaatst worden. Ze zijn vorm gegeven als kleine boerderijtjes en boerderijtjes staan in Twente niet zomaar ergens verdwaald in het landschap te staan. Hun positie is landschappelijk bepaald. Dat moet dus ook gelden voor de zouthuisjes. Gebruikelijkerwijs vindt hierover overleg plaats met de landschapsarchitect van de gemeente Enschede. In een eerdere fase heeft dat plaatsgevonden. Vanwege de vertraging in het proces vinden wij het van belang dat er nieuw overleg plaatsvindt om te bekijken of het opgestelde landschappelijk inpassingsplan nog voldoet.

Beperkingen gebruik bovengronds

Advies

Wij adviseren u de bepaling op te nemen dat AKZO de mogelijke beperkingen in het bovengronds gebruik boven de te ontwikkelen cavernes onderzoekt en de resultaten hiervan deelt met de betrokken partijen.

Toelichting

De berekende bodembeweging/daling is gering, maar wel langdurig. Er wordt een daling van 0,24 millimeter per jaar genoemd. In hoeverre heeft dit consequenties voor de lange termijn. (> 100 jaar)? Het is wenselijk een aanduiding van eventuele beperkingen voor het bovengronds gebruik van de ruimte boven de cavernes op te nemen.

9 Vergoeding van kosten en schade

Advies

Wij adviseren u om in uw instemmingsbesluit de bepaling op te nemen dat alle kosten die derden maken om de effecten van de zoutwinning teniet te doen, door AkzoNobel worden vergoed.

Toelichting

Als gevolg van de voorbereiding van de winning en de winning zelf kunnen kosten voor derden ontstaan. Alle kosten die gemaakt worden door derden voor het voorkomen of beperken van effecten in het geval van reguliere activiteiten of een calamiteit, dienen vergoed te worden door AkzoNobel. Daarnaast dient AkzoNobel alle schade te vergoeden die voortvloeit uit de voorgenomen activiteit. Verder, verdient het de aanbeveling dat AkzoNobel periodiek aan het bevoegde gezag een overzicht geeft van de hier genoemde kosten, schade en mogelijke reserveringen voor calamiteiten.

10 Communicatie

Advies

Met betrekking tot de communicatie adviseren wij u:

- a. AkzoNobel voor te stellen tijdig en transparant te communiceren over het winningsplan met alle betrokken partijen, inclusief bewoners, ondernemers, eigenaren en pachters in het betreffende gebied;
- b. AkzoNobel te verplichten om alle verwachte effecten in de omgeving van Ganzebos fase 2, zowel tijdens de aanleg als exploitatiefase, op een heldere manier inzichtelijk te maken voor een breed publiek.
- c. AkzoNobel te adviseren om vroegtijdig de landschappelijke inpassing van bovengrondse installaties en onderhoudswerkzaamheden actief af te stemmen met lokale partijen, zoals gemeente, landeigenaren en bewoners.
- d. AkzoNobel te adviseren om vroegtijdig betrokken partijen te informeren over de herziene meet- en monitoringprotocollen en alle andere maatregelen gericht op het veilig kunnen uitvoeren van de voorgenomen activiteit, zowel in aanleg, tijdens productie en na productie.

Toelichting

Inwoners en betrokkenen hebben in het kader van de nieuwe Mijnbouwwet de gelegenheid een zienswijze in te dienen op het moment dat uw ontwerp-instemmingsbesluit gepubliceerd wordt. Het is een goede zaak dat uw ministerie gedurende de periode van terinzagelegging een voorlichtingsavond organiseert, samen met AkzoNobel en andere partijen die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het voorliggende winningsplan en onderliggende studies. Hierbij kan gedacht worden aan SodM, Tcbb en TNO. Het zou de transparantie en het gevoel van betrokkenheid nog verhogen, als ook vóór die tijd al bekendheid aan het winningsplan wordt

gegeven. Ook een 'publieksvriendelijke samenvatting' van het winningsplan kan bijdragen aan een goede dialoog tussen inwoners, betrokkenen en AkzoNobel.

11 Overige milieuaspecten

Bodembeschermende voorzieningen

Advies

Wij zien graag de bepaling opgenomen dat AKZO in het meetplan, dat bij dit winningsplan hoort, de verschillende bodembeschermende voorzieningen die worden toegepast inzichtelijk maakt.

Toelichting

In paragraaf 7.2 is vermeld dat bodemverontreiniging wordt voorkomen door installatie van bodembeschermende voorzieningen. Niet vermeld is welke bodembeschermende voorzieningen dit zijn en of deze afwijkend zijn t.o.v. eerdere boorlocaties. Dat is, gegeven de lekkages in het horizontale en verticale netwerk van de afgelopen jaren, van belang om in de toetsing mee te nemen. Op basis van nu beschikbare informatie kan geen oordeel geveld worden of de toe te passen bodembeschermende voorzieningen adequaat zijn.

Monitoring bodem- en grondwaterkwaliteit

Advies

Wij zien graag de voorwaarde opgenomen dat AKZO een inzicht moet geven over de manier waarop wordt gemonitord, op welke stoffen en wat wordt verstaan onder "periodiek"?

Toelichting

Op basis van de gegevens in het winningsplan is niet duidelijk hoe de bodem- en grondwaterkwaliteit gemonitord wordt. Op welke stoffen wordt onderzocht, tot op welke dieptes en met welke frequentie.

Als er wijzigingen of afwijkingen worden gemeten, welke acties worden dan ondernomen?

Luchtkwaliteit

Verzoek

Wij adviseren u om de aanmeldingsnotitie MER-beoordeling aan te leveren. Deze hebben wij tot dusver nog niet ontvangen. Voor de uitvoering van onze wettelijke taken en het uitbrengen van een goed advies, vinden wij het noodzakelijk dat we de beschikken krijgen over deze notitie.

Toelichting

In paragraaf 7.4 is vermeld dat er "per boorgat in het kader van de aanmeldingsnotitie mer-beoordeling een berekening wordt gemaakt van de emissies ten tijde van de boorwerkzaamheden [16]. Deze zijn beperkt en van tijdelijke aard. Voor verdere details wordt naar de aanmeldingsnotitie mer-beoordeling verwezen". Bij de beoordeling hiervan is de aanmeldingsnotitie nodig. Die ontbreekt bij de toegezonden stukken

Geluid

Advies

Geluid zal waarschijnlijk enkel een rol spelen in de aanlegfase. Maar in verband met eventueel benodigde ontheffingen adviseren wij in het instemmingsbesluit hier aandacht aan te besteden.

Toelichting

In het winningsplan is slechts zeer summier iets opgenomen m.b.t. het aspect geluid. Geluid zal waarschijnlijk enkel een rol spelen in de aanlegfase. Maar het is, mede met het oog op een eventueel benodigde ontheffing, wenselijk inzicht te hebben in de duur van de aanlegfase, in welke

perioden van het etmaal de werkzaamheden plaatsvinden, met welk materiaal en materieel de boringen worden gerealiseerd, de bronvermogens van dit materiaal en materieel en een inschatting van de hoeveelheid verkeersbewegingen. Zo mogelijk kan een inschatting worden gedaan in hoeverre kan worden voldaan aan het gestelde in artikel 8.3 en 8.4 van het Bouwbesluit 2012 (geluid- en trillingshinder bij bouw- en sloopwerkzaamheden).

Externe veiligheid

Wij hebben het plan getoetst aan de wet- en regelgeving op het gebied van externe veiligheid en de eisen van een goede ruimtelijke ordening. Getoetst is onder meer aan het BRZO, het BEVI, REVI, BEVB en BEVT en de Regeling Basisnetten. Geconcludeerd kan worden dat het plan, de ontwikkeling van vijf cavernes behoeve van zoutwinning, geen belemmeringen ondervindt ten aanzien van het aspect externe veiligheid.

12 Hergebruik van cavernes

Advies

Wij adviseren u om in uw instemmingsbesluit de voorwaarde op te nemen dat AKZO meer duidelijkheid moet geven over mogelijk toekomstige hergebruikmogelijkheden die AkzoNobel ziet voor de buiten gebruik gestelde cavernes in Ganzenbos 2.